



## Русины на Словенску – без твари?

Списованя людей, яке буде 21. мая 2011, до становленого терміну істо буде в животі Русинів темов число 1. Знаме, же русиньского жытельства на Словенску не є мало. Кідь бы сьме генетічно робили статистику кілько людей походить з русиньского роду, вірю, же рахунок бы не бив меншый як 100 000. Но реаліта списованя людей з року 2001 є інша: **24 000 людей русиньской народности, 55 000 людей, котры за материнський язык поважають русиньский.**

### СПИСОВАНЯ ЛЮДЕЙ 2011/

Є істе, же Русины на Словенску і у світі пропадають. А причіна? Може і в тім, же каждый бой о свою ідентіту в історії програли. Жыли свій живот або під ярмом чужіх народів, або під їх старостливостев а веце чекали поміч од них, як од самых себе. А кідь ся даяка русиньска дїтинка поставила на ножкы, не мав ей хто притримати. Бо Русинів де-яка рука гумовала з мапы Европы. Русинам ся не подарило основати властну державу, не подарило ся їм утримати автономію, не подарило ся їм утримати територіалну компактність. Тым, же їх міцны того світа в дімензії часів розділили до пятых держав Европы (Словенско, Україна, Польско, Мадярьско, Румуньско), паралізовали їм так серьезну можность сплочного розвиваня свого языка, школства, церковной ідентіты і комплексного цілонародного усвідомліня. То, же собі тото вшытко дали Русины взяти, мож приписати барз бідным соціално-економічным даностям, слабому народному усвідомліню, натуралному способу живота, екстремно боязливій натурі і страху з верхности. А кідь ся нашли люде, котры перемогли стародавній генетічний страх і сміло заставали права свого народа, стали ся індивідуалныма ребелами (або групками ребелів), а не были способны запалити за народны і державны ідеї цілый народ.

Рука в руці з пропаданем народной ідентіты пропадали і ідентіта церковна. Русиньска церков зо старославянськым літургічным языком была в каждой зо спомянутых пятых держав

(Продовжіня на 4. стор.)

• Тішить нас, же окрема старшых на семінарі карпаторусиністікы зачали регуларно ходити і штуденты-русиністы, як то было і на 11. Научнім семінарі карпаторусиністікы на Пряшівській універзіті, де за челный стіл засіли: (зліва) доц. ПгДр. А. Плішкова, ПгД., реферуючій з Польска Мгр. С. Дубел-Дмитришин і ПгДр. К. Копорова. Фоткы: А. З.

## 11. семінар карпаторусиністікы на ПУ

24. новембра 2010 ся одбыв уж 11. Научный семінар карпаторусиністікы, котрый регуларно організує Інштїтут русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты (ПУ) в Пряшові. Семінар на тему **Етнічно-культурны контакты Лемків/Русинів з обидвох боков Карпат. Дакілько позначок к етнологічному баданю міджі Русинами на Словакії** бив у засідалні ректорату ПУ. На уведжену тему выступив докторанд Інштїтуту етнології і культурной антропології Універзіты Адама Міцкевіча в Познаню (Польско) Мгр. Себастьян Дубел-Дмитришин. При здобываню інформації к темі мусив перейти много областей, де жыють Русины і позберати матеріал до своєї работы.

У вступі семінаря доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., директорка інштїтуту, представила заграничного гостя і приближыла тему семінаря, як і далшы активіты молодого бадателя в области русиністікы. Потім Мгр. Себастьян Дубел-Дмитришин представив свої дотеперішні выслідкы баданя. Локалізовав територію Русинів по обидвох боках Карпат і підкреслив факт, же регіоны заселены компактно Русинами (Лемками) суть в сусідстві, но они суть частями розлічных політічных формацій-держав, то значить, же і їх контактованя треба розуміти на двох уровнях – на уровни регіонів, як і на уровни держав, в котрых Русины жыють. Обидва тоты моменты впливають і на процес розвитку народной свідомости, бо в каждой із держав бив їх розвиток інакшый. Далє представив предмет етнологічных і соціологічных бадань, котры робив, як і статус Русинів у вшыткых штатах, де жыють, причім оцінив кодифікацію языка і розвиток писомництва як визначный фактор захованя русиньской ідентіты.

По презентації бив час на вопросы, окрема іншого, і з недавной історії, де участників інтересовала передовшыткым смутнознама акція „Вісла“. В ході діскузії ей пробовали порівновати з оптаціями, котры проходили в бывшій Чеськословенску в роках 1945 – 1946. І такы факторы впливали на ідентіту в минулости, а доднесь суть слідны в моментах, кідь ся єднотливець конфронтує у своїй інакшости з навколишніма народами і народностями. Таким моментом „верейного признаня ся ку своїй народности“ є і списованя жытельства. Зато бив на семінарю актуальный і вопрос ідентіфікації Лемків в Польщі. Як сьме ся дізнали, к лемківській „народности“ ся пригласило в році 2001 лем нецілых 6 тисяч Лемків, но, як повів реферуючій, предпкладане число Лемків є коло 40 тисяч, причім векшына з них (аж 65%) жыє на Україні, де были выселены в рамках акції „Вісла“.

Дізнали сьме ся, же Лемкы в Польску не суть узнаны за народностну меншыну, але за етнічну ґрупу. Но не мінить то ніч на їх поставліню і правах, котры мають єднакы, як іншы народности.

Наконець ПгДр. Кветослава Копорова, асістентка ІРЯК ПУ, уж традично представила найновшы публікації, котры вышли в русиньскім языку. Были то штири новы учебники про основны школы (авторів Мгр. Яна Гриба, Мгр. Стефана Сухого і два учебники Мгр. Марекы Ґая), дві белетрістічны публікації – збіркы поезій Юрка Харитуна і Кветы Мороховічовой-Цвик, як і научны публікації – єдну выдану Музеєм русиньской культуры у Пряшові і дві публікації войводиньскых Русинів автора Михайла Фейсы зо Сербії.

Зденка ЦІТНЯКОВА,  
штудентка 2. річника ФГПН Пряшівской універзіты,  
комбінації русиньский язык і література –  
вытварна выхова

### ПОЗВАНЯ

Інштїтут русиньского языка і культуры  
Пряшівской універзіты в Пряшові  
Вас позывать на

## 12. Научный семінар карпаторусиністікы,

якый буде 15. декабря 2010 о 14.00 год.  
у засідалні Ректорату ПУ, Нам. легіонарів 3,  
1. шток, ч. дв. 21.

3 лекціов на тему

**Описы або предписы в науці:  
Енциклопедія русиньской історії  
і культуры** выступить історік, професор  
Торонтської універзіты в Канаді  
Др. Павел Роберт Магочій.

В програмі семінаря буде презентація  
**Енциклопедії русиньской історії і культуры**  
выданой в українськім языку.



• На семінарі з міжнароднов участёв, котрый організували Інститут русиньского языка і культуры ПУ і Сполком русиньских писателів Словеньска, дві ёго части вели їх челны представителі: (зліва) доц. ПгДр. А. Плішкова, ПгД., і ПгДр. К. Копорова за участи богатої публіки. Фоткы: А. З.

## Інтересный научный семінар з міжнароднов участёв

2. декабря 2010 Інститут русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты в Пряшові (ІРЯК ПУ) ведно зо Сполком русиньских писателів Словеньска організував научный семінар з міжнароднов участёв. Семінар був на тему **Русиньскій списовный язык на Словеньску і сучасна література**.

Участници семінаря ся зачали сходити о 9.00 годині в засідалні Ректорату ПУ. По їх реєстрації отворила семінар директорка споминаного інштитуту доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., котра вшыткых привітала, представила програму і організацію семінаря, розділеного до двох секцій – языкознавательской і літературознавательской. Наслідно зачали реферуєчі выступляти із своїма рефератами в секції языкознавательской.

Як перша выступила ПгДр. Кветослава Копорова (ІРЯК ПУ) з рефератом на тему **Русиньска языкова норма на прикладах із періодичной пресы і красной літературы**. В рефераті ся докторка Копорова высловила к проблематіці порушования норм списовного языка в пресі, а то під впливом українського, російского і словеньского языка, як і під впливом неохоты дакотрых поужывателів акцептовати списовну норму. Вшыткы проблеми порушования языковой нормы были демонштрованы на конкретных прикладах з періодичной пресы і красной літературы за послідні штири роки. На семінарі взяли участь і дакотры русиньскы писателі, котры языкову норму аплікують у своїх творах.

З далшым рефератом під назвов **Русиньскій язык на Словеньску 1995 – 2010: тенденції зближованя варіантів** выступила Анна Плішкова. Уплинуло уже 15 років од кодифікації русиньского языка, почас котрых ся одбыли три семінарі, респ. конференції на тему уніфікації окремых варі-

антів русиньского языка. Были то семінарі в Празі (2005), в Ужгороді (2005) і Третій міжнародный конгрес русиньского языка в Кракові (2007). Якраз там представив першу пробу уніфікованого правопису видаватель Мгр. Валерій Падык, к. н. з Ужгороду, а то на перекладі публікації проф. Др. Павла Роберта Маґочія під назвов **Народ нивыдкы: ілюстрована історія карпаторусинів**. Авторка реферату ся высловила к потребі уніфікації русиньского правопису на уровни фонологічній і представила конкретны приклады, на котрых бы ся дало зъєднотити у вшыткых выріантах русиньского языка і в потенціалній сполочній нормі. Третій з реферуєчых у секції языка – доц. ПгДр. Василь Ябур, к. н., із здравотных причин не міг прийти на семінар, але ёго реферат собі участници і іншы будуть мочи занедовго прочітати в зборнику зо семінаря і в часописі *Русин*.

По интересных рефератах на тему языка была отворена діскузія, в котрій зась зарезоновала неспокойность з графемов „ѣ“ в графічній системі русиньского языка. Но, як ся вказало в ході діскузії, тотя графема є проблемом скоріше уж лем про найстаршу ґенерацію ужывателів языка, котра не была на ню привыкнута в минулости і радше бы і днешє місто нёй хосновала споїня „ѡ“ і „ѣ“, так як то є заужыване в українськым правописі. Діскузія ся тыж вела і навколо перебераня слов з других языків і їх правопису.

Наслідовала курта павза, котра была добров нагодов на презентованя як научных публікацій і учебників, на приправі котрых партіциповали педагоґы з ІРЯК ПУ, так і літературной творчости русиньских писателів за послідні роки.

Семінар був організуваный в рамках проєктів двох ґрантових систем, а то трирічного проєк-

ту ВЕґА – рішіня котрого в році 2010 закінчує ІРЯК ПУ (*Русиньскій списовный язык на Словеньску: выскум і вывой*) і проєкту Сполку русиньских писателів Словеньска (*Сучасна русиньска література*) в рамках ґрантовой системи МК СР – Культура народностных меншын 2010, зато друга часть семінаря была присвячена літературі. Отворила і вела єй ПгДр. Кветослава Копорова, председкыня СРПС, яка представила выступляючых з їх рефератами.

(Продовжіня на 4. стор.)

### Чітайте книжки в русиньскім языку

В Пряшові мож їх купити в тых обходах: **АВ КНИНУ – НУДОВНИНУ** (бывша Советьска книга, Главна 2), де є найвекшыи выбір. Потім в **CAMPUS-і** (у високошкольскім ареалі Пряшівской універзіты на ул. 17. новембра ч. 1), де суть і учебники. Далє в: **Jules Verne** (Главна ч. 49), **balada.literárna kaviareň** (ул. 17. новембра ч. 102), **JUVENTUS** (ул. 17. новембра ч. 104).

**Желаєме присмне чітаня і здобываня новых знань, а в непосліднім ряді – здоконалёваня ся в русиньскім списовнім языку.**

-аз-

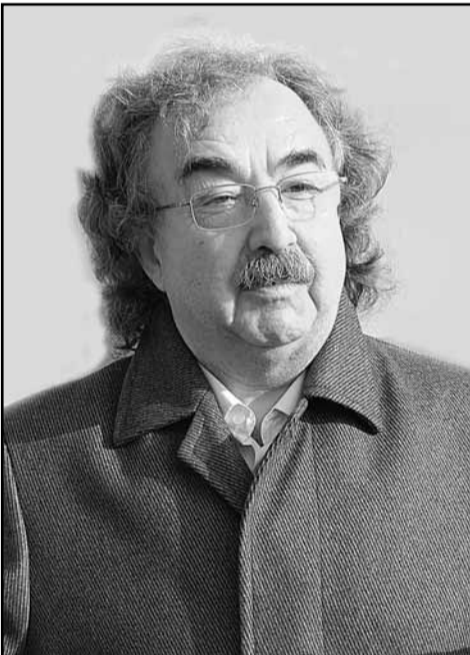


• Одборный семінар Русиньске школство, культура і освіта на Словеньску в роках 1919 – 1939 і 1939 – 1950, став проблематікы і визнам про сучасный розвой культуры в СР заінтересовав шыршу публіку, перед котров зо своїма рефератам, окрем інших, выступили: (справа) Мгр. Г. Бескид, доц. ПгДр. А. Плішкова, ПгД., ПгДр. М. Ксеняк і ПгДр. О. Глосікова, др. н. Семінар у засідалні русиньского музею приправили: Русиньске культурно-освітне общество А. Духновича у сполупраці з СНМ – Музеём русиньской культуры в Пряшові на 25. новембра 2010. Фоткы: А. З.

# Русини в пряшівському парламенті

В недавніх вольбах до міських і сільських самосправ были до міського парламенту міста Пряшів zvolены трёме посланці-Русини, котры окрім того, же ся голосять к своїй народности, суть активныма і в народностнім жывоті русиньской народностной меншыны на Словенську. Опросили сьме ся їх, як планують в будучности просаджовати інтереси Русинів на території міста Пряшова. Ту суть одповіді МУДр. Василя Янка, ПгДр. Михала Калиняка і Мгр. Петра Крайняка.

К. Копорова: Пане докторе, сьте посланцем міського заступительства уж дакілько волебных періодів, з чого впливають, же з комуналнов політиков мате свої скушенности. Попробуйте в короткості оцінити ситуацію в пряшівському парламенті під веджінём сучасного пріматора і тых, котры были перед ним. Змінило ся політичне спектрум посланців в порівняно з минулым волебным періодом? Кідь гей, який то буде мати вплив на просаджованя пожадавок Русинів на уровни міста?



• Русиньський посланець, котрый „посланцює“ уж 20 років у пряшівському парламенті, в тогорічних комуналных вольбах успішно кандідовав за „SDKÚ-DS, KDH, SaS і MOST-HÍD“ і 7. волебный обвод – МУДр. Василь Янко.

В. Янко: Посланцем міського заступительства ем од року 1990, также роблю уж з четвертым пріматором. Сучасный пріматор робить много рішінь самостатно, без посуджіня проблему належнов комісіов, радів і заступительством. Тот факт выкликує недорозуміння і конфлікти. В сучасных вольбах ся до парламенту дістала група посланців з тзв. „лігы особностей“, і 7 „незалежных“ посланців. Не знам повісти, ці ся ситуація з новыма людми зліпшить, і який то буде мате допад на просаджованя народностных жадаостей.

К. Копорова: Што ся Вам подарило зреалізувати про Русинів од року 1990?

В. Янко: Просадив ем пропозицію, жебы нововыбудована улїца к обходному центру Лїдл несла назву „Русиньска“. Тїшу ся з того, а буде ня то грїти на сердцю іщі довгы роки...

К. Копорова (про М. Калиняка і П. Крайняка): Стали сьте ся посланцем міського заступительства. До посланецького кресла за місто Пряшів засядете в тім волебнім періоді по першый раз. Окром того, же будете заступлєвати інтереси жытелїв міських частей, за котры сьте кандідовали, вашы мена резонують і в звязи з челныма позиціями в культурно-сполоченьских організаціїх (передовшыткым Містьской організації Русиньской оброды в Пряшові) народностной меншыны Русинів, ку котрій ся гордо голосите. Як ся проявлять Вашы активіты, як посланця, к тій народностній меншыні?

М. Калиняк: Міста і села мають зо Закона о обецім зряджіню становлену свою ясну філізофію – створєвати условия на свій шырокоспектральный розвой. Прото бы мали приступати к меншынам так, абы створєвали можности на їх розвиток і захованя культурной дідовизны. По успішых вольбах то поважую за свою моралну повинность, бо як член єдної з народностных меншын знам цалком конкретно поменувати проблемы і зволити можности на їх рішаня.

П. Крайняк: Мате правду, в містьскім заступительстві буду по першый раз і буду заступати інтереси красной містьской части Пряшова – історічного Соливару і сїдліска Швабы. І тов путєв хочу подяковати вшыткым, котры мі дали свій голос. Покры іде о Русинів, при вшыткых пропозиціях, котры буде рішати містьске заступительство, буду глядати то, што буде хосенне і про нашу меншыну, а таксамо і про грекокатолицьку і православну церьков в нашім місті. Додавам, же в моім обводі на Соливарі мате центр і новостворена політична партія Наш край, котра тыж мате у своїм плані хранити інтереси Русинів.

К. Копорова: Наїсто Вам не є незнама кавза „Руський дїм“, котра уж довгы роки є причінов спорів міджі Русинами. Недавно навщівили пріматора міста Павла Гадярїя з єго ініціативы русиньскы активісты з цілєм отворити тот вопрос і на уровни міста – містьского заступительства. Што плануєте зробити, жебы вирішыти споры навколо будовы Руського дому у Пряшові?

М. Калиняк: Подля інформацій, котрыма діспоную, тот проблем є в руках судів, котры суть найвысшов



• Русиньський посланець пряшівського парламенту за „SMER“ і 1. волебный обвод – ПгДр. Михал Калиняк.

інштанціов права. Прото не віджу простор на то, абы містьска самоспарава рішала тот проблем. Узнавам, же то є проблем, на котрый Русини чутливо реагують. І я то поважую за несправедливост, но жыєме в правнім штаті, де мусять платити законы, а того ся треба притримувати.

П. Крайняк: „Кавзу“ Руський дїм у Пряшові добрі познам і по послїдніх подїях собі думам, же за єй взник можуть абсолютно особны споры, котры не были хосенны про розвой Руського дому, скорїше наспак. З погляду двох таборів познам заслужну роботу пана Гавриїла Бескида, котру робить на полю історії, но оцінюю і пана Штефана Секерка, же як справця є денно в Руськім домі і є так к діспозиції припадным навщівникам. Неспорным але є факт, же взник Надації Руський дїм був зроблений нечестным способом, без згоды членів Руського клубу – 1923, наслідком чого было Міністерство внутра СР уведже-не до омылу. Ем пересвідченый, же покы Музей русиньской культуры не буде мати властну будову, мав бы мати своє місце в Руськім домі, бо фінанції утїкають до чуждой кешені. Думам собі, же в Руськім домі, окром іншого, могла бы быти тыж мала кавярня, де бы ся могли люде сходити і мімо планованых акцій. Тото сі выжадує самособов цілоденный ход і чоловіка, про котрого ся Руський дїм стане жывотнов пріорітов. Не будуть ся пронаїмати просторы розлічным сполкам, але Руський дїм буде сам організатором хосенных про Русинів акцій, і так ся стане культурным центром на Пряшівщині. Наїсто буду о тім бісїдовати і на уровни парламенту і буду напוליгати на тім, жебы была скликана шырока членьска громада, котра бы зволила нове веджіня і заставила судны споры. Знам собі представити, же такый чоловік, як наприклад інжїнір Славомір Гиряк, бы знав розбігнути нову етапу Руського дому.

В. Янко: Самособов, буду боєвати за то, жебы Руський дїм був наворотный до рук вшыткых Русинів і жебы служыв як оаза культуры, сполоченьских стрїч про вшыткых жытелїв міста і регіону.

К. Копорова: Пряшів є мултікультурне місто, де жыє много Русинів і других народностей. Колись перед роками ся бісїдовало і о Домі народностных меншын у місті. Будуть мати Русини в місті Пряшові якийсь свій „станок культуры“, в котрім бы ся могли сходити і реалізувати свої активіты може і в рамках Дому народностных меншын?

М. Калиняк: Вопрос дому народностных меншын не є новий. Все але наразить на дві барьеры – першов суть односины міджі народностями, другов фінанції. Кідь докажеме упрімно одповісти на тоты проблемы, потім може быти намір зреалізованный як сучасть нашой мултікультурности.

П. Крайняк: Вопрос дому про народностны меншыны мав у своїм програмі і посланець Ондрей Матей, кандідат на пріматора міста Пряшів. Вшыткы великы міста мають таку інштитуцію. З посланцем Матеем сьме тоту



• Русиньський посланець пряшівського парламенту за „MOST-HÍD“ і 5. волебный обвод – Мгр. Петро Крайняк.

тему розобрили і він мав намір оферовати на тот ціль „Жупный дїм“ у Пряшові на улїці Словенській. На тот проект не суть фінанції, але за 4 роки нашого мандату ся на то можеме добрі приправити і потім го реалізувати. Мусить але дійти і к догоді, жебы вшыткы організації народностных меншын ішли до тых просторів. Буде треба досягнути, жебы напр. Русиньска оброда, русиньскы редакції, редакції ромських періодік, але і ЗРУС, активісты булгарьской меншыны, може і Матїца словенська хотїли іти до тых сполочных просторів. Фінанції, котры платяють за пронаїманя сучасных просторів, бы ся сконцентровали на єдно місце і так бы ся міг зродити у Пряшові – попри ПКО – новий центр культуры. Сучастєв того центра бы могло быти і высунуте робоче місце Словеньского розгласу – єго русиньской і ромской редакції.

В. Янко: Підпорую думку зряджіння Дому народностных меншын у Пряшові і буду єй у парламенті міста просаджовати.

За одповіді дякує: К. КОПОРОВА, фоткы: А. З.

# Русини на Словенську – без твари?

(Закінчення з 1. стор.)

трансплантована на церьков пріорітного народа і державного языка. Зо структур русиньской церькви зістала в кожій державі лем бесправна групка русиньских священників.

Исто, тотя тема жадать собі подробну научну аналізу од давности аж по сучасность. Но на реаліті днешніх часів то уж не змінить ніч а на місці є вопрос, чом бы сьме мали захранёвати звышок Русинів на Словенську і у світі. Спробую курто одповісти: Може і зато, же русиньский народ належить к найстаршым народам Европы, ёго култура є выше тісячрічна а ёго язык, віра і жытелі іщі жыють. **Кідь народ пережыв до третёго тісячроча, не мать право жыти і розвивати ся далше? Ці мать дахто право поховавати живого?**

Тыж ся треба попросити: **Як захранёвати Русинів?** Кідь хоче даяка сполочность утримати свою ідентіту, мусить ся інштитуціалізувати. То значить, створити структуры, котры зо закона (світського або церьковного) організують, рядять і давають імпульз жывоту цілій сполочности. Тото платить про народ і про церьков. **Кідь хоче русиньска народность пережыти, мусить мати вытворены такы функчны структуры, котры зо закона будуть хранити і розвивати народный і церьковный жывот Русинів.** Кідь ся так не стане, Русин зістане без твари.

Такы зістали у нас на Словенську Горалы. Співають і танцюють по горальскы, калапы вышмарюють найвыше зо шыткых народів. При списованю людей собі але шыткы (скоро до ноги) пишуть словенську народность і словенський материньский язык. В школі ся їх діти учать по словенскы, в костелі богослужіня ся одправляють по словенскы. Ани їх уж не нападе, же бы тото вшытко могли мати і по польскы...

Хоць де-ту можеме в історії горальских сел читати, же были і такы пробы зо стороны „польской іреденты“. Горалы жыли в Угорьску тісяч років а їх народне усвідомліня ся выформовало на словенське. Пару метрів за граніцёв – на польске... Горальскы фестивалы але пропагёв скоро кажде горальске село. Міністерство културы охотно підпорує такы активіты і є надміру спокійне з „bezproblémovou národnostnou menšinou“...

Суть і Русини в подобнім асимілачнім „програмі“ державной моци? Треба честно признати, же не реєструеме атаки, (як наприклад в церьковнім жывоті), котры бы сігналізовали, же державна міць мать інтерес о ліквідацію русиньского руху. Міністерство културы СР дотує културны активіты русиньских організацій а легіслатіва о народностных меншынах є штандартна. В чім є тогды проблем? Представителі державной моци (од старостів аж по президента) знають о проблемах словакізації русиньской церькви, но каждую скаргу окоментують словами: „То внутрішне діло церькви“. Є то дакус алібістична одповідь, бо держава кліче церьков скоро на вшыткы свої културны акції, утримує з нёв приятельскы одношіня а жыє з нёв у сімбіозі. Церьковна проблематіка тогды не може быти цалком нёй!

Русинів не є на Словенську мало. Грекокатолицька церьковна верхность зробила в минулости веце хыб, котры были причінов одходу к православію або к іншым конфесіям. Но найвеце Русинів ся стало релігійно пасівнымы. Народно ся але чують Русинами а **єм пересвідченый, же кідь бы церьков дала простор літургічному русиньскому языку і русиньским парохіям, многих бы навернула назад.**

о. ТгЛіц. Франтішек КРАЙНЯК, Камюнка  
(Грекокатолицький русиньский календарь на рік 2011, с. 62 – 64)

**Познамка редакції (выбір із того же календаря):** Наконець пару чисел з интересной штатістики – **кілько приглашений Русинів при списованю людей у році 2001 собі записало свій материньский язык русиньский, а кілько іншый: русиньский 22 751, словенський 1 128, український 83, мадярьский 37, ромский 17, чеський 38, німецький 0, польский 3, хорватський 0, сербський 0, остатні 11, нестановлений 83, доведна 24 201.** Далє **кілько людей іншых народностей собі записало русиньский язык як материньский: Русинів 22 751, Словаків 28 885 (!!!), Українців 2 996 (???)**, Мадярів 15, Ромів 40, Чехів 45, Німців 0, Поляків 2, Хорватів 0, Сербів 0, остатніх 39, **доведна 54 907.**

А на самый-саміцький конєць єдно велике желаня, нелем о. Ф. Крайняка і русиньских священників, але і вшыткых, котрым лежить на сердцю судьба Русинів на Словенську: **жебы 21. мая 2011 при списованю людей веце ся пригласило к Русинам з тых, котры дотеперь мали уведжену іншу народность, а то може аж так, ЖЕБЫ КІЛЬКОСТЬ РУСИНІВ СЯ СТОТОЖНЁВАЛО З КІЛЬКОСТЁВ ТЫХ, ЯКЫ ЗА СВІЙ МАТЕРИНЬСКИЙ ЯЗЫК ПОВАЖУЮТ РУСИНЬСКИЙ!** Але не будеме проти, кідь число Русинів ся ходем к тій кількості веце приближить. Може ся стане несподіваня а буде число Русинів іщі векше, як дотеперішня кількість тых, што собі записали у році 2001 материньский язык русиньский? Але то сьме, може, уж у сфері сці-фі, но даколи ся і чуда стають...

## Русини на конференції в Братіславі

**24. новембра 2010** в засідалні готела „Буорік“ у Братіславі прошла **міжнародна конференція** під назвов **Язык і ідентічность – права народностных меншын у нас і в Европі.** Організатором конференції був Уряд підпредседы влады СР про людьскы права і народностны меншыны на челі з **Рудолфом Хмелом**, котрый на тій акції взяв пряму участь. На конференції было много вызначных особностей з области выскуму языка, културы і правового статусу народностных меншын в Европі, як і представитель ОБСЕ. Ёй цілём было підвышыти інформованость одборной і лаїцькой громады у нас і за граніцями о тій важній проблематіці.

В робочій часті програму выступив представитель Русиньской оброды на Словенську **Др. Іван Бандуріч** з Бардеёва з рефератом **Кодіфікація русиньского языка і ідентічность Русинів на Словенську.** Зарівно в діскузіі одповідав на вопросы участников конференції, яки ся тыкали актуалных проблемів статусу Русинів у словенськым сполоченьскім жывоті, активностей Русиньской оброды і далшых русиньских організацій. Окрем іншого высвітлив тыж розділы міджі ідентітов Русинів і Українців і вказав на деформації тых поглядів, котры стотожнюють обидві ідентіты.

В діскузіі выступив і далшый Русин – **Юдр. Петро Крайняк** з Пряшова, який высловив свій погляд на закон о штатнім языку і приправлёваний закон о языку народностных меншын. Підкреслив тыж потребу легіслатівной реґзлації вживаня материньского языка в набоженьскім жывоті віруючих, яки належать к народностным меншынам, і в церьковній пасторачній практиці, бо тотя сфера не є дотеперь законом управлена і конкретно русиньска народностна меншына в тім контексті ся стрічать з проблемами. **П. К.**

## Интересный научный семинарь з міжнароднов участёв

(Закінчення з 2. стор.)

Як першый выступив **Мґр. Валерій Падык, к. н.** з Выскупного центра карпатістики в Ужгороді з темов **Карпаторусиньска література в періоді третёго народного возроджіня.** У своїм рефераті представив сучасных авторів на Підкарпатській Русі і дакотры творы, котрых тематіков є переважно народностный жывот. Высвітлив яку функцію повнить журналістика і літературна творчость в народнім усвідомліню і в розвитку списовного языка, як і генезу розвитку літературы на Підкарпатській Русі в періоді третёго народного возроджіня.

По нім зо своїм рефератом выступила **Мґр. Алена Блыхова (ІРЯК ПУ).** Презентовала сучасну русиньску літературу на Словенську, главно по році 1989 – найвызначнішых авторів і їх творы. Представила белетрістичну літературу, котра повнить функцію нелем естетічну, але і функцію збогачованя лексіки при розвиваню літературного языка. Характерізовала літературу в розлічных сферах ей хоснованя (преса, церьковна сфера і т. д.) і в розлічных жанрах (поезія, проза, байкы, перекладова література, література про діти і молодеж...). Представила молодых писателів, як і писателів, котры до року 1989 писали в українськым языку і тематіку їх творів. Высловила ся, же русиньска література не стагнує, далє ся розвивать, о чім свідчать оцініня за русиньску літературу в подобі Премії А. Духновіча і А. Павловича. Література є на добрій пути розвитку, в котрім треба продовжувати.

Далшым реферуючым був **доц. ПгДр. Петер Каша, к. н.,** з Інштитуту русістики, україністики і славістики Філозофічної факулты ПУ (ІРУС ФФ ПУ) зо своїм рефератом під назвов **Актуалне і надчасове в творчости Штефана Сухого.** На зачатку попробовав порівнати русиньску літературу з другыма літературами, главно зо словенською, з котров нашов паралелы і в творчости Штефана Сухого в ёго поетічній збірці **Аспірін.**

Посліднёв реферуючов была **Мґр. Івана Джундова, ПгД.,** таксамо із ІРУС ФФ ПУ, котра выступила на тему **Зелена фатаморґана Марії Мальцовской.** Была то ей субективна інтерпретація тексту **Зелена фатаморґана**, причім обернула свою увагу на писательку як на женьску авторку. І друга часть семінаря ся завершыла куртов діскузіов і розлічныма доповнінями к рефератам выступаючих.

Наконець Кветослава Копорова потішыла участников інформацийов, же зо семінаря буде выданий зборник одпрезентованых рефератів. Подяковала вшыткым за участь і зажелала много здоровя до нового року і розлучила ся з позванём на далшу акцію ІРЯК ПУ – 12. Научный семінарь карпаторусиністики і в рамках нёго на презентацію фаребно ілюстрованой **Енциклопедії русиньской історії і културы** в українськым языку.

**Зденка ЦІТРЯКОВА, Колоніца**

## НАРОДНІ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Реалізоване з фінанчнов підпоров Міністерства културы СР – програм Култура народностных меншын 2010. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Adresa: **Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 0905 470 884. Реґістрачне ч. **EV 327/08, МІС 49 438.** Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новінок на інтернеті: **www.rusynacademy.sk,**  
**http://narodny-novynky.presov.sk,** E-mail: **rusyn@stonline.sk**

Rusín a Ľudové noviny  
Duchnovičovo nám. 1  
081 48 Prešov 1  
D+2  
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti  
080 02 PREŠOV 2